

Baltijas forums, pirmā diena: kā "Austrumu partnerību" padarīt produktīvu

Baltijas foruma preses dienests

Jūrmala, 24.05.2014

23. maijā Jūrmalas viesnīcā Baltic Beach Hotel tika atklāta Baltijas foruma ikgadējā starptautiskā konference un aizvadīta tās pirmā darba diena. Ekspertu priekšlasījumus un diskusijas vienoja pasākuma pamattēma "*Austrumu partnerības iespējas un izmaksas*".

Programma «Austrumu partnerība», ko Eiropas Savienība uzsāka kā vienīgo iespējamo Azerbaidžānas, Moldovas, Gruzijas, Armēnijas, Baltkrievijas un Ukrainas integrācijas procesu, saskārās ar nopietnām problēmām - to skaitā ar Krievijas totālām aizdomām un aktīvu pret darbību. Programma izgāzās Viļņā 2013.gada novembrī, bet pēc gada, 2015.gada maijā, kad Latvija īsteno savu ES prezidentūru, Rīgā ir plānota ES galotņu sanāksme saistībā ar «Austrumu partnerības» jautājumiem. Vai projekts vispār būs dzīvotspējīgs, kādā Eiropā mēs dzīvosim - uz šiem un citiem jautājumiem Baltijas forums cenšas šajās dienās rast atbildes.

Hanness Svoboda, Eiropas Parlamenta Sociālistu un demokrātu progresīvās alianses grupas priekšsēdētājs, pieļāva iespēju, ka realizējot «Austrumu partnerības» plānus, tika pieļautas gan taktiskas, gan stratēģiskas kļūdas, vienlaikus paužot pārliecību, ka ES un Krievija atradīs saskarsmes punktus kopējam dialogam, jo tieši ES, nevis ASV, ir kopēja sauszemes robeža ar Krieviju. Svoboda uzsvēra, ka šobrīd notiekošais kaitē gan ES, gan Krievijai, bet viņš cer uz pozitīvu attiecību dinamiku un jaunām Eiropas kooperācijas formām.

Aleksandrs Vešņakovs, Krievijas Federācijas Ārkārtējais un pilnvarotais vēstnieks Latvijā, norādīja uz «Austrumu partnerības» dziļo krīzi un uz notikumiem Ukrainā kā tās rezultātu. Viņš uzskata, ka ES un Krievijas dialogs ir iespējams tikai tad, ja abas puses rēķinās ar kopējām un partnera interesēm - tomēr ir jāsaprot, ka ES paplašināšanās galu galā ir panākusi vien to, ka Eiropā tiek saglabātas un padziļinātas Eiropas vecās robežlīnijas. Tāpat Vešņakovs prognozē ES un Eirāzijas Ekonomiskās savienības tuvināšanos. Viņš uzsvēra, ka tikai Krievijas līdzdalība Eiropā notiekošajos procesos var nodrošināt stabilitāti un mieru šajā pasaules daļā. Jebkuri centieni izolēt Krieviju noveda pie ieslīgšanas pasaules karos, norādīja Vešņakovs, aicinot ņemt vērā vēstures mācības.

"Austrumu partnerība" var atdzimt kā dialogu ar Krievijas līdzdalību, uzskata **Igors Jurgens**, Mūsdienu attīstības institūta (Krievijas premjera patronēta domnīcas) valdes priekšsēdētājs. Der zināt, ka Krievija kopš 2010.gada ir programmas «Austrumu partnerība» dalībvalstīs investējusi 10 (desmit) reizes vairāk nekā ES. Jauna «Austrumu partnerība» varētu sākties pēc prezidenta vēlēšanām Ukrainā (to pirmā kārta paredzēta 25.maijā), ja tās atbildīs Ženēvā panāktās vienošanās burtam un garam - tam ir gan pārrunu instrumenti, gan ekonomiskie piedāvājumi.

Aizvadītās dienas galvenajā ziņojumā Baltijas foruma dalībniekiem savu nākotnes redzējumu sniedza **Andrejs Spartaks**, Krievijas tirgus izpētes institūta direktors. Viņš uzskata, ka tagad ir

vērojama jauna veida krīze: turbulences zonās, kas rodas lielu ekonomiski globalizētu ražotāju saskarsmes vietās, to darbības robežām pārsniedzot ne tikai valstu, bet pat kontinentu robežas. Tieši Ukraina ir kļuvusi par upuri šādai «ekonomiski tektoniskai nobīdei». Eksperts norādīja, ka tuvākajai laikā Ukrainas krīzes novēršana prasīs 30 miljardus USD, ja īstenosies mēreni konservatīvo prognožu scenārijs, bet pesimistiskākajā variantā - pat 50 miljardus. Viņa prognoze «Austrumu partnerībai»: tā izdzīvos, ja ES piesaistīs sev palīgā Eirāzijas Ekonomiskās savienību.

"Austrumu partnerībā" patlaban ir vairāk tēriņu un problēmu, nevis priekšrocību, paziņoja **Konstantīns Kosačevs**, Krievijas Federālās aģentūras NVS valstu sadarbības lietās, sadarbībai ar tautiešiem ārzemēs un starptautiskās sadarbības lietās (Россотрудничество) vadītājs. Kosačevs ir pārliecināts, ka Eiropas politiskā dialoga veicināšanā galvenā loma pienākās Eiropas Drošības un sadarbības organizācijai (EDSO), kurā ietilpst gan ES valstis, gan Krievija.

ES savu attiecību attīstībā ar Maskavu ir jāīsteno Krievijai pieņemama stratēģija, tomēr tāda līdz šim nav novērota, norādīja Maskavas Valsts universitātes profesors **Vladislavs Inozemcevs**, Postindustriālo pētījumu centra (neatkarīgas Krievijas domnīcas) direktors. Tāda stratēģija ir nepieciešama, jo, kā ironizējot norādīja eksperts, Krievija ir mūžīga, bet Putins - nē.

Politologs, polittehnologs un politiķis **Dmitrijs Vidrins**, Eiropas integrācijas un attīstības institūta (Ukraina) direktors, iepazīstināja konferences dalībniekus ar oriģinālu politiskās krīzes cēloņu tulkojumu. Viņš ir pārliecināts, ka Ukrainu «uzspridzināja» vienota kultūras ietvara neesamība, jo valstī nav nevienas mūzikas grupas, nav nevienas aktierfilmas, kas patiktu visai tās sabiedrībai, nevis raisītu sajūsmu vienā Ukrainas daļā un naidu - otrā. Kultūra nebija interesanta Ukrainas oligarhiskai elitei, kuras vietā tagad, «pēc Maidana», ir stājusies starpnieku elite - bet to pēc vēlēšanām visticamāk nomainīs rūpnieku un baņķieru elite. Šādos apstākļos prezidents savā amatā nenoturēsies vairāk kā 5-6 mēnešus, prognozēja Vidrins. Viņš ir pārliecināts, ka ES vajadzēja pieprasīt Ukrainu īstenot «ceļa kartes» prasības, kas tika saskaņotas jau Viļņā, un tas ļautu izvairīties no traģiskajiem notikumiem.

Jeļena Teļegina, Enerģētikas un ģeopolitikas institūta (Krievijas Valsts naftas un gāzes universitāte) direktore, savā ziņojumā iepazīstināja ar enerģētikas tirgus attīstības tendencēm un prognozēm. Neraugoties par to, ka Eiropa apmēram 30 procentus no visas Krievijas piegādātās gāzes saņem no Ukrainas teritoriju šķērsojošā gāzes vada, Kijeva nekad nav piešķirusi Krievijai preferences par to, ka pati varēja iegādāties dabasgāzi lētāk nekā citas Eiropas valstis. Tāpēc tagad, rēķinoties ar nupat noslēgto vērienīgo līgumu par gāzes piegādēm Ķīnai, Krievijas ogļūdeņražu ieguves sektora intereses pakāpeniski fokusēsies austrumu virzienā, kur tiks radīts jauna cauruļvadu maģistrāle «Sibīrijas spēks» (Сила Сибири). Tas ļaus Krievijai ciešāk sadarboties gan ar Krieviju, gan ar Irānu. Eksperte pieļāva, ka savu labumu no tā gūs arī ASV, kas jau pēc gada vēlas sākt piegādāt Eiropai sašķidrinātu gāzi.

Latviju konferences pirmajā dienā pārstāvēja mūsu valsts īpašu uzdevumu vēstnieks Austrumu partnerības jautājumos Juris Poikāns un Ārlietu ministrijas parlamentārais sekretārs **Viktors Makarovs**.

Apkopojot konferences pirmās dienas atziņas, Baltijas foruma prezidents **Jānis Urbanovičs** secināja, ka «Austrumu partnerības» projekts varētu pārtapt no politikas objekta par subjektu. Tā attīstība būtiski atvieglotu ES un Krievijas savstarpējās attiecības. Nelielo valstu nozīme politikā netiek pienācīgi novērtēta, kaut gan tieši tās krīzes brīžos, kad lielvalstu elites pārstāj uzticēties viena otram, varētu būt starp galvenajiem Eiropas miera procesa arhitektiem, uzsvēra konferences namatēvs.

Pasaulē nav daudz diskusiju platformu, kas līdzinātos Baltijas forumam. Tas nav ne kongress, kura dienaskārtību nosaka tajā sapulcēto prominentu statuss un amati. Tas nav slepenas politiskās tirgošanās placis. Šeit notiek ieinteresētu speciālistu profesionāla saruna, kas nosaka notikumu attīstības vektoru tuvākai nākotnei. Baltijas forums turpina savu darbu arī šodien, 24.maijā. Diskusijā «Drošība un sadarbība: dienas kārtība Eirāzijai» uzstāsies Augstākās ekonomikas skolas (Krievija) profesors **Emīls Pains**, Etnopolitikas un reģionālo pētījumu centra ģenerāldirektors, kā arī Starptautiskā eopolitisko pētījumu centra (Gruzija) vadītājs **Tengizs Phaladze**, Eiropas parlamenta deputāts **Justs Vincs Paleckis** (Lietuva), Lapēnrantas Tehnoloģiju universitātes profesors **Pekka Sutela** (Somija) un citi eksperti.